

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku
a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní
politiky a vnějších vztahů EU)

Ing. Mgr. Karel Hlaváček

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

OBSAH

OBSAH.....	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ.....	3
SRBSKO: UDĚLENÍ KANDIDÁTSKÉHO STATUSU	3
SRBSKO-KOSOVO: ZASTOUPENÍ KOSOVA NA REGIONÁLNÍCH FÓRECH.....	3
KOSOVO: STUDIE PROVEDITELNOSTI SAA.....	3
REFERENDUM V SEVERNÍM KOSOVOU, ROZHOVORY SRBSKO-KOSOVO.....	4
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU.....	5
JIŽNÍ KAVKAZ: FTA, USNADNĚNÍ CESTOVÁNÍ, ZAMRZLÉ KONFLIKTY.....	5
SÝRIE: DALŠÍ ZOSTŘENÍ SANKCÍ.....	7
SUMMIT EU-ČÍNA.....	8
SUMMIT EU-INDIE.....	9
SÝRIE: POKRAČOVÁNÍ REPRESÍ.....	10
NOVINKY Z EVROPSKÉHO PARLAMENTU.....	11

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Islandu, Turecku a zemím západního Balkánu)

SRBSKO: UDĚLENÍ KANDIDÁTSKÉHO STATUSU SRBSKO-KOSOVO: ZASTOUPENÍ KOSOVA NA REGIONÁLNÍCH FÓRECH KOSOVO: STUDIE PROVEDITELNOSTI SAA

Pozadí

Ve svém posledním hodnocení politiky rozšíření (říjen 2011) doporučila Komise udělit Srbsku kandidátský status, Evropská rada v prosinci ale rozhodnutí odložila s tím, že Srbsko musí nejprve učinit pokrok v rozhovorech s Kosovem (konkrétně v oblastech společné správy hranic a zastoupení Kosova na mezinárodních fórech) a ve spolupráci kosovských Srbů s misí EU Eulex a silami KFOR (konkrétně umožnění jejich aktivit v oblasti severního Kosova).¹

Aktuálně

Dne 24. února 2011 došlo na jednáních Srbsko-Kosovo ke shodě na:

- reprezentaci Kosova na mezinárodních fórech. Kosovo bude moci být zastoupeno s odkazem pod čarou jednak na rezoluci OSN 1244, jednak na posudek ICJ o vyhlášení nezávislosti Kosovem. To Kosovu umožní být reprezentováno samostatně (bez zprostředkovatelů OSN), ale současně bez explicitního uznání kosovské samostatnosti.
- technickém protokolu o implementaci společné správy hranic.²

Situace v severním Kosovu nadále není příznivá; Srbsko ale nemá přímou kontrolu nad kosovskými Srby, kteří se od něho odvracejí a zauímají vůči Kosovu radikálnější stanoviska.³ Podle závěrů Rady pro všeobecné záležitosti (GAC) Srbsko i v této oblasti „aktivně spolupracovalo“⁴.

V EU došlo v souvislosti s tímto vývojem k názorovým posunům; zejména Německo, které se v prosinci stavělo proti udělení kandidátskému statusu Srbsku, nyní jeho udělení podpořilo. ČR jeho udělení podpořilo již na prosincovém jednání, svoje stanovisko drželo i nyní. S námitkami přišly Polsko a Litva, pro něž je problémem ruský vliv na Srbsko.⁵ Jako hlavní odpůrce vstřícnosti vůči Srbsku se vyprofilovalo Rumunsko, které hrozilo vetem kvůli srbské diskriminaci rumunské menšiny.⁶ Poté,

¹ Přehled SZBP prosinec 2011. Srbsko: neudělení kandidátského statusu, [ZDE](#).

² Balkaninsight.com, 24. 2. 2012, Kosovo, Serbia Reach Deal on Regional Representation, [ZDE](#).

³ Přehled SZBP únor 2011. Referendum v severním Kosovu, rozhovory Srbsko-Kosovo.

⁴ Závěry GAC k dispozici [ZDE](#).

⁵ Euobserver.com, 28. 2. 2012, EU diplomats: Serbia to get candidate status, [ZDE](#).

⁶ Euobserver označuje tento rumunský postup za překvapivý a dává ho do souvislosti se spory mezi Rumunskem a Nizozemskem, které v roce 2011 zablokovalo vstup Rumunska do Schengenského prostoru a současně silně podpořovalo udělení kandidátského statusu Srbsku. Euobserver.com, 28. 2. 2012, Romania flexes muscle at EU meeting on Serbia, [ZDE](#).

co Komise přislíbila věnovat se otázkám menšin v Srbsku se GAC na svém zasedání 28. února 2012 shodla na udělení kandidátského statusu Srbsku.

Předpokládaný vývoj

Závěry GAC ještě musí potvrdit Evropská rada na svém zasedání 1.-2. března 2012; jedná se nicméně o formální záležitost. V Srbsku se budou na jaře 2012 (pravděpodobně počátkem května) konat parlamentní volby; EU – a výslovně i český ministr zahraničí – doufají, že udělení kandidátského statusu podpoří proevropskou orientaci Srbska.⁷ Podpora srbského vstupu do EU je v současnosti rekordně slabá – vstup do EU údajně podporuje 51 % občanů.⁸ Dalším logickým krokem je otevření přístupových rozhovorů se Srbskem. Datum jejich zahájení dosud nebylo stanoveno; podle zpravodaje Evropského parlamentu pro Srbsko Jelka Kacina EU sice vyčká s ohlášením data až na období po srbských parlamentních volbách, nebude ale klást dodatečné podmínky pro zahájení rozhovorů.⁹

Vstřícný krok EU provede rovněž vůči Kosovu, které ustoupilo ze svého požadavku být na regionálních fórech reprezentováno pod názvem „Republika Kosovo“. Komise by měla (po nedávném zahájení dialogu o vízové liberalizaci) vypracovat studii proveditelnosti k uzavření stabilizační a asociační dohody mezi EU a Kosovem.

REFERENDUM V SEVERNÍM KOSOVU, ROZHOVORY SRBSKO-KOSOVO

Pozadí

Jedním z klíčových problémů vztahů Kosova a Srbska je severní Kosovo, které územně patří ke Kosovu, většinou je ale osídleno Srby. Podle analýzy think tanku International Crisis Group (ICG) toto území není pod kontrolou Prištiny, vliv ale ztrácí i Bělehrad: v reakci na vstřícné kroky Srbska vůči požadavkům EU (např. výzvy k opuštění hraničních barikád ze strany srbského prezidenta Tadiće a podepsání dohody s Kosovem o společné správě hranic) se místní Srbové čím dál víc orientují na radikálnější lokální vůdce a jednájí vzhledem k Bělehradu autonomně.¹⁰ Nadále probíhají rozhovory mezi Srbskem a Kosovem ohledně záležitostí praktické spolupráce.

Aktuálně

Ve dnech 14. a 15. února 2012 bylo paralelními strukturami severokosovských Srbů zorganizováno referendum, v němž voliči odpovídali na otázku: „Přijímáte instituce

⁷ Mandát pro zasedání Rady pro zahraniční věci 27. 2. 2012.

⁸ Balkaninsight.com, 28. 2. 2012, EU Gives Green Light for Serbia's Candidacy, [ZDE](#).

⁹ V logice přístupového procesu je udělení kandidátského statusu tímtež jako povolení pro zahájení přístupových rozhovorů. Např. v případě Černé Hory byly ale tyto dva kroky odděleny: kandidátský status byl udělen v prosinci 2010, aniž by bylo stanoveno datum zahájení přístupových rozhovorů. K jejich zahájení pak byly stanoveny dodatečné podmínky. BalkanInsight.com, 27. 2. 2012, No New Conditions for Serbia on EU Path, [ZDE](#).

¹⁰ Podle ICG jsou tak požadavky EU vůči Srbsku ohledně severního Kosova (umožnit misi EULEX a silám KFOR operovat v severním Kosovu, opustit hraniční barikády) nerealistické. Analýza ICG k dispozici [ZDE](#).

takzvané Republiky Kosovo se sídlem v Prištině?“, přičemž naprostá většina účastníků odpověděla záporně.¹¹ Referendum bylo ze strany Kosova a EU odmítnuto jako nelegitimní; představitelé Srbska referendum odmítli s tím, že je škodlivé z hlediska srbských zájmů.¹²

V rozhovorech mezi Srbskem a Kosovem se aktuálně řeší účast Kosova na regionálních mezinárodních fórech. Srbsko odmítá připustit účast Kosova pod názvem „Republika Kosovo“, Kosovo odmítá svoji účast podmíněnou poukazem na rezoluci Rady Bezpečnosti OSN č. 1244; kompromisu se zatím nepodařilo dosáhnout. Pokrok v těchto jednáních je jednou z podmínek EU pro udělení kandidátského statusu Srbsku.¹³

Předpokládaný vývoj

Pokrok v rozhovorech mezi Srbskem a Kosovem s ohledem na udělení kandidátského statusu Srbsku bude zhodnocen na zasedání Evropské rady ve dnech 1.-2. března 2012.

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

JIŽNÍ KAVKAZ: FTA, USNADNĚNÍ CESTOVÁNÍ, ZAMRZLÉ KONFLIKTY

Popis problematiky

Vztahy EU k zemím Jižního Kavkazu (Arménie, Ázerbajdžán, Gruzie) jsou zahrnovány iniciativou Východní partnerství, jež je součástí Evropské politiky sousedství. Aktuální jsou zejména jednání o zónách volného obchodu (FTA) a o usnadnění cestování, konkrétně:

- Arménie: dne 17. února 2012 bylo schváleno jednání o FTA na úrovni Výboru Rady pro obchodní politiku (Trade Policy Committee); jednání by v příznivém případě měla být zahájena v první polovině tohoto roku. V oblasti usnadnění cestování již byl schválen vyjednávací mandát pro Komisi.¹⁴
- Ázerbajdžán: byl schválen mandát pro Komisi k jednání o usnadnění cestování.

¹¹ BalkanInsight.com, 16. 2. 2012, Northern Serbs Vote No to Kosovo, [ZDE](#).

¹² Ve prospěch referenda se nicméně vyjádřili někteří představitelé srbské opozice. BalkanInsight.com, 28. 12. 2011, Belgrade Split On Kosovo Serb Planned Vote, [ZDE](#).

¹³ BalkanInsight.com, 13. 2. 2012, Kosovo and Serbia Far From Agreement, [ZDE](#).

¹⁴ Europolitics 4368, 21. 2. 2012, FTA talks open with Yerevan.

- Gruzie: ve dnech 27.-28. února 2012 na své návštěvě v Gruzii zahájil eurokomisař pro obchod Karl De Gucht vyjednávání o FTA; v průběhu roku 2012 by měl být zahájen dialog o usnadnění cestování.¹⁵

V oblasti existují dva tzv. zamrzlé konflikty (Ázerbajdžán vs. Arménie o Náhorní Karabach, Rusko vs. Gruzie o Abcházii a Jižní Osetii). Ve věci Náhorního Karabachu sice probíhají rozhovory pod patronací Ruska, nicméně k pokroku nedochází; velvyslanectví ČR Tbilisi dokonce situaci označuje za „mimořádně špatnou a napjatou“.¹⁶ Ve věci sporu Ruska a Gruzie, který v srpnu 2008 vyvrcholil tzv. Pětidenní válkou, se situace rovněž nezlepšila, a to navzdory tomu, že pokračovala tzv. Ženevská jednání, která přivádí představitele všech čtyř stran sporu k jednacímu stolu.¹⁷ Situace tak ustrnula v bodě, kdy Rusko podle EU neplní závazky, které přijalo při uzavření příměří (nestáhlo své síly do pozic před vypuknutím konfliktu), z pohledu EU neoprávněně udržuje de facto samostatnost separatistických území a nepouští na tato území pozorovatelskou misi EU (EUMM Georgia).

Jednání v institucích EU

Dne 27. února 2012 jednala o vztazích EU a Jižního Kavkazu Rada, která přivítala výše zmíněné prohlubování vztahů, vyslovila politování nad stavem konfliktu o Náhorní Karabach (současně pověřila Evropskou službu pro vnější činnost, aby vypracovala plán pro případnou postkonfliktní angažovanost EU), utvrdila svoji podporu gruzínské územní nezávislosti, vyzvala Rusko k dodržování dvanáctibodové dohody a potvrdila setrvání pozorovatelské mise (mandát mise vyprší letos, bude tedy nutné jeho prodloužení a proběhne debata o případné transformaci mise) a zvláštního zástupce pro Jižní Kavkaz.¹⁸

Předpokládaný vývoj

Podle nové zásady Evropské politiky sousedství „více za více“ by mělo posilování vztahů s EU záviset především na demokratizačních krocích partnerů. To bude moci EU posoudit také na letošních parlamentních volbách v Arménii a Gruzii a v roce 2013 na prezidentských volbách ve všech třech zemích. Rada v tomto směru zdůrazňuje „krajní důležitost“ řádného průběhu voleb.

¹⁵ Dílčí smlouva o vízové facilitaci byla již s Gruzii uzavřena 1. 3. 2011. EuroPolitics 4372, 27. 2. 2012, DFCTA talks with Georgia and Moldova.

¹⁶ TIC 108/2012-TBIL, 1. 2. 2012, Arménie - výroční zpráva za rok 2011.

¹⁷ TIC 98/2012-TBIL, 30. 1. 2012, Gruzie – výroční zpráva za rok 2011.

¹⁸ Závěry Rady k Jižnímu Kavkazu jsou k dispozici [ZDE](#).

SÝRIE: DALŠÍ ZOSTŘENÍ SANKCÍ

Popis problematiky

V Sýrii se bezpečnostní situace nezlepšuje; syrský režim se sice dne 26. února 2012 pokusil o uspořádání referenda, jež by omezilo prezidentské pravomoci, referendum ale bylo opozicí odmítnuto.¹⁹

Po zamítnutí rezoluce Rady bezpečnosti OSN k Sýrii dne 4. února 2012 Čínou a Ruskem nastalo hledání dalších alternativ postupu mezinárodního společenství vůči syrskému režimu masakrujícímu vlastní obyvatelstvo; v mezinárodním společenství vládne většinová shoda na nepřijatelnosti chování syrského režimu, což Rusko s Čínou přivádí do izolace.

Jednání mezinárodního společenství a jednání v institucích EU

- Dne 16. února 2012 byla Valným shromážděním OSN (nikoli tedy Radou bezpečnosti) schválena rezoluce odsuzující masakry a vyzývající prezidenta Asada k odstoupení. Výsledky hlasování lze chápat jako odraz výše zmíněného konsensu: pro se vyslovilo 137 zemí, proti 12 včetně Ruska a Číny, zdrželo se 17 zemí. Shoda mezinárodního společenství má samozřejmě své meze: „jestřábí“ politiku vede Liga arabských států (LAS) prosazující uvalení sankcí, dodávání zbraní syrské opozici (což např. Saúdská Arábie údajně již činí), přerušování diplomatických kontaktů se syrským režimem a vyslání peace-keepingových sil OSN a LAS do Sýrie. Naproti tomu blok „Skupiny přátel Sýrie“ tuto radikalitu nesdílí (viz dále).
- Dne 24. února 2012 se v Tunisku uskutečnilo setkání Skupiny přátel Sýrie (jedná se o ad hoc vytvořené těleso umožňující mezinárodní koordinaci mimo půdu RB OSN) za účasti představitelů zhruba 70 zemí; EU byla reprezentována vysokou představitelkou Unie Catherinou Ashtonovou. Skupina se shodla na odsouzení současného dění v Sýrii, např. představitelé Syrské národní rady, opoziční síly v Sýrii, vyjádřili zklamání: Syrská národní rada nebyla uznána jako jediný legitimní reprezentant syrského lidu²⁰ a žádost Ligy arabských států o vyslání peace-keepingových sil do Sýrie byla pouze „vzata na vědomí“, nikoli výslovně podpořena.²¹
- Dne 27. února 2012 jednala o Sýrii Rada (FAC).²² Řešil se zejména postoj k Syrské národní radě (u níž se diskutovalo, nakolik skutečně je legitimním reprezentantem syrského lidu) a nové kolo sankcí vůči syrskému režimu. Rada se shodla na uvalení některých nových sankcí²³ a na tom, že Syrská národní rada je „legitimním

¹⁹ Europolitics 4373, 28. 2. 2012, EU widens Syria sanctions, freezes central bank assets.

²⁰ Předmět neshody se ve znění závěrečného komuniké projevil jako rozdíl mezi „a legitimate representative“ a „the legitimate representative“. Skupina se nakonec přiklonila k prvnímu znění.

²¹ Aljazeera.com, 25. 2. 2012, Friends of Syria Call for End of Violence, [ZDE](#). Euobserver.com, 25. 2. 2012, Chaotic Meeting Exposes Divisions on Syria, [ZDE](#).

²² Závěry Rady k Sýrii k dispozici [ZDE](#).

²³ Přijaty byly např. návrhy na uvalení osobních sankcí na sedm dalších členů syrské vlády, zmrazení aktiv syrské národní banky či obchod s drahými kovy. Schválen naopak nebyl zákaz osobní letecké dopravy Syrian Air.

představitelem²⁴ syrského lidu; k jejímu oficiálnímu uznání jako výlučného představitele státu ale nedošlo. EU v obecné rovině podporuje politiku Ligy arabských států, nestaví se ale za dodávání zbraní syrské opozici. Rada se neshodla na systematickém přerušení diplomatických kontaktů s Damaškem (jak vyzýval např. Evropský parlament), nejasný je podíl zemí EU na případném vyslání peace-keepingových sil do Sýrie.²⁵

SUMMIT EU-ČÍNA

Popis problematiky

Dne 14. února 2012 se v Pekingu konal 14. summit EU-Čína. Summit se měl konat již na podzim 2011, byl ale časově odsunut z důvodu zasedání mimořádné Evropské rady k problémům eurozóny. Právě **krize eurozóny a čínská účast na jejím řešení** stojí v posledních měsících v popředí zájmů EU ve vzájemných vztazích. Mezi další témata patří:

- **Obchod:** obchodní vztahy s Čínou se vyznačují výraznou dynamikou (mezi lety 2000 a 2010 se např. vývozy do Číny více než zčtyřnásobily) i vysokým objemem (Čína je po USA druhým největším obchodním partnerem EU). Obchodní výměna roste i za současné krize eurozóny.²⁶ Přetrvávající problém pro EU představuje přístup evropských firem na čínské trhy, jejich pozice zde (lepší podmínky pro čínské firmy, jejich upřednostňování při udělování státních zakázek) nebo čínské porušování práv duševního vlastnictví.²⁷
- **Lidská práva:** EU dlouhodobě kritizuje stav lidských práv v Číně, aktivní v tomto směru je zejména Evropský parlament (EP).²⁸ Existuje také stálý dialog mezi EU a Čínou o lidských právech (schůzky probíhají dvakrát ročně, naposledy v červnu 2011; prosincové setkání bylo zrušeno z důvodu čínské neochoty ke smluvení termínu²⁹). Úspěchem předminulého summitu se stal čínský závazek k ratifikaci Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (ICCPR), Čína nicméně pakt dosud nezačala ratifikovat.³⁰
- **Sýrie a Írán:** na těchto tématech vládne neshoda – Čína je předním odběratelem íránské ropy a nedávný zákaz dovozu íránské ropy do EU kritizuje; ve věci Sýrie

²⁴ Rada stejně jako skupina Přátel syrského lidu použila formulaci „a legitimate representative“, tj. nejedná se o uznání výlučnosti (čemuž by odpovídala formulace „the legitimate representative“).

²⁵ Hodnocení přístupu EU se rozchází: na jednu stranu je EU kritizována za váhavost ve srovnání s radikalitou Ligy arabských států (Euobserver.com, 1. 3. 2012, Syria: Arab war-drums and the EU shyness, [ZDE](#)), v očích jiných ale zaujímá „pevné a tvrdé stanovisko“ (Euractiv.com, 27. 2. 2012, The European Union and the Syrian Gridlock, [ZDE](#)). Pro informace o neshodách v přístupu k Sýrii viz Euobserver.com, 27. 2. 2012, EU ministers divided on Syria, [ZDE](#).

²⁶ Pro více informací o obchodních vztazích viz tiskovou zprávu Eurostat, 13. 2. 2012, [ZDE](#).

²⁷ Europolitics 4364, 15. 2. 2012, Being says ready to do more to help solve EU debt crisis.

²⁸ K tomuto tématu přijal Evropský parlament usnesení naposledy 7. dubna 2011, k dispozici [ZDE](#). Před aktuálním summitem na problém lidských práv upozornila např. organizace Human Rights Watch, podle níž čínská vláda „rozšiřuje útoky na svobodu slova, bojovníky za lidská práva ... a kritiky vlády. Tisková práva HRW k dispozici [ZDE](#)“.

²⁹ Viz prohlášení delegace EU v Číně, 22. 12. 2011, k dispozici [ZDE](#).

³⁰ Problém je dlouhodobý: Čína podepsala ICCPR již v roce 1998; její představitelé argumentují tím, že před ratifikací je nejprve třeba uvést v soulad s ICCPR čínskou legislativu. Bližší informace k dispozici [ZDE](#).

Peking společně s Moskvou blokuje v Radě bezpečnosti OSN rezoluci odsuzující násilí v Sýrii.

Čína po EU žádá mimo jiné zrušení **zbrojního embarga**³¹ a uznání Číny jako **tržní ekonomiky**³².

Výstupy summitu

Ve věci **účasti na řešení krize eurozóny** Čína přislíbila, že nadále bude investovat do suverénních dluhů evropských států a přislíbila „hlubší angažovanost“, aniž by ovšem nastínil konkrétní podobu takové angažovanosti. Čína tentokrát tlačila především na uznání **statusu tržní ekonomiky**, což EU v textu závěrečného prohlášení summitu přislíbila (rovněž ale jen s vágní specifikací „rychle a obsáhle“).³³ Ve věci **Íránu a Sýrie** přetrvávaly neshody; nadnesena byla otázka **lidských práv** – závěrečné prohlášení pak hovoří o společném zájmu na posílení dialogu EU a Číny o lidských právech.

SUMMIT EU-INDIE

Popis problematiky

V souladu se zvyšujícím se významem Indie jsou vztahy mezi EU a touto zemí od roku 2004 oficiálně „**strategickým partnerstvím**“.³⁴ Jedním z hlavních bodů vzájemných vztahů je stále **podpora rozvoje** – pro léta 2007-2013 chce EU poskytnout Indii 470 milionů eur, přičemž důraz je kladen na podporu lékařské péče a vzdělávání.³⁵ Indie je v současnosti jednou z asijských zemí, s níž EU vyjednává **dohodu o volném obchodu (FTA)**.³⁶ Dne 10. února 2012 se v Novém Dillí uskutečnil 12. summit EU-Indie.

Výstupy summitu³⁷

Hlavním bodem summitu se stala právě **dohoda o volném obchodu**, jejíž sjednání se nachází ve finální fázi – cílem je ukončit jednání ještě v roce 2012. Ta se nicméně

³¹ Embargo na vývoz zbraní do Číny podrobně zanalyzoval institut Swedish Defence Research Agency ([ZDE](#)), fungující v rámci švédského ministerstva obrany. Podle institutu je embargo členskými státy EU interpretováno volně, takže Francie jako největší vývoze zbraní do Číny vyvezla jen během roku 2006 zbraně v hodnotě 130 milionů eur. To, že embargo dosud nebylo zrušeno, je způsobeno především tlakem USA, které chtějí zpomalit růst vlivu Číny ve světě. EU embargo prakticky neprojednává, protože jakékoli návrhy na změny by nutně vedly k ostrým reakcím buď ze strany USA, nebo ze strany Číny. Politika EU vůči Číně v této věci tak zůstává nejednotná a nedostatečně upravená: Čína proto o této otázce vyjednává spíše s jednotlivými státy EU než s EU jako celkem.

³² Uznání tržního statusu by Číně umožnilo vyvážet do EU levněji, zejména by znesnadnilo obviňování z dumpingových praktik ze strany EU.

³³ Závěrečné prohlášení summitu k dispozici [ZDE](#).

³⁴ Pro více informací o konceptu strategického partnerství viz Přehled SZBP září 2010, Evropská rada: strategická partnerství EU, [ZDE](#).

³⁵ Více o vzájemných vztazích na webových stránkách ESVC, [ZDE](#).

³⁶ S první z asijských zemí byla dohoda o volném obchodu uzavřena v říjnu 2010 (s Jižní Koreou); komentáře tehdy často hovořily o počátku obchodního průlomu EU do Asie.

³⁷ Společné prohlášení summitu a další dokumenty k dispozici [ZDE](#).

protahují – na minulém summitu (prosinec 2010) se hovořilo o jejich ukončení na jaře 2011.³⁸ Přetrvávají totiž neshody na některých tarifních i netarifních překážkách zejména v oblastech automobilového a farmaceutického průmyslu či alkoholu.³⁹ Okolo dohody také nadále panují kontroverze: zejména tlak EU na dodržování patentů farmaceutického průmyslu (což se EU snaží prosadit v rámci dohody) je interpretován částí evropské levice⁴⁰ a organizacemi podporujícími lidská práva jako opatření, z něhož budou profitovat koncerny, zatímco v Indii bude skupinám s nejnižšími příjmy omezen přístup k lékům.⁴¹ Hovořilo se též o **Íránu** (Indie je jedním z předních odběratelů íránské ropy, jejíž dovozy se EU na zasedání Rady dne 23. ledna 2012 rozhodla zakázat); indiští představitelé ale preferují diplomatické řešení problému a k sankcím USA a EU se nepřipojí.⁴²

SÝRIE: POKRAČOVÁNÍ REPRESÍ

Popis problematiky

Represe v Sýrii se nadále stupňují; podle francouzského ministra zahraničí Allaina Juppého se jedná o „nejnepříjemnější tragédii dneška“⁴³. EU dosud v reakci na násilí syrského režimu vůči vlastním občanům reagovala na třech úrovních:

- uvalením sankcí a pozastavením projektů bilaterální spolupráce, k poslednímu zprůsnění sankcí došlo na zasedání Rady 23. ledna 2012;
- podporou mezinárodního řešení situace, především za přednostního zapojení Ligy arabských států a Rady bezpečnosti OSN;
- poskytnutím humanitární pomoci (3. února 2012 Komise rozhodla o uvolnění 3 milionů eur).⁴⁴

Mezinárodní situace je taková, že 4. února 2012 byla ze strany Ruska a Číny opět vetována rezoluce Rady bezpečnosti OSN, která žádala zahájení procesu přechodu k demokracii. V reakci na tuto událost jsou v současnosti hledány další možnosti vyvinutí mezinárodního tlaku na Sýrii. Liga arabských států, výrazný aktér v této věci, vyzvala OSN k vyslání peace-keepingových sil do Sýrie⁴⁵ a rozhodla o přerušení diplomatických styků se Sýrií; chce také zřídit kontaktní skupinu „Přátel syrského lidu“, která by měla umožnit koordinované úsilí zemí podporujících demokratické změny v Sýrii.

Jednání v institucích EU

³⁸ Přehled SZBP prosinec 2010, Summit EU-Indie, [ZDE](#).

³⁹ Europolitics 4362, 14. 2. 2012, Conclusion of FTA postponed until autumn.

⁴⁰ Takto FTA kritizovaly např. skupiny Evropského parlamentu GUE/NGL a Zelení/EFA.

⁴¹ Přehled SZBP prosinec 2010, Summit EU-Indie, [ZDE](#).

⁴² Euobserver.com, 14. 2. 2012, India Opposes Tehran Sanctions, [ZDE](#).

⁴³ Europolitics 4365, 16. 2. 2012, Allain Juppé describes the situation in Syria as tragic.

⁴⁴ Trust.org, 8. 2. 2012, EC releases 3 mln euros for Syria humanitarian aid, [ZDE](#).

⁴⁵ Aljazeera.com, 13. 2. 2012, Arab bloc calls for Syria peacekeepers, [ZDE](#).

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacek@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Politika EU nadále půjde směrem podpory mezinárodního řešení a zosťování represivního přístupu vůči syrskému režimu. Dne 7. února 2012 se na zasedání **Bezpečnostního a politického výboru** (COPS) projednávaly návrhy na zesílení stávajících sankcí – padly návrhy např. na zmrazení aktiv syrské národní banky či zákaz komerčních letů mezi EU a Sýrií.⁴⁶ Dne 13. února 2012 se k situaci v Sýrii vyjádřila **vysoká představitelka Unie** Catherine Ashtonová, která podpořila dosavadní aktivity Ligy arabských států včetně návrhu na zřízení skupiny „Přátel syrského lidu“ a oznámila, že EU připravuje uvalení dalších sankcí na Sýrii.⁴⁷ Dne 16. února 2012 přijal k tomuto tématu usnesení **Evropský parlament** (EP). EP lituje zablokování rezoluce OSN k Sýrii Ruskem a Čínou a vyzývá je, „aby dostály své odpovědnosti“. Rusko je navíc vyzýváno, aby ukončilo prodej zbraní syrskému režimu. EP žádá další cílené sankce vůči Sýrii a vyzývá Radu, aby učinila společné rozhodnutí o odvolání všech velvyslanců ze Sýrie a zmrazení diplomatických styků se syrskými velvyslanci v členských státech EU.

Předpokládaný vývoj

Dne 24. února 2012 se bude konat první setkání „Přátel syrského lidu“ za účasti vysoké představitelky Unie. Situaci v Sýrii se bude věnovat Rada na svém zasedání dne 27. února 2012.

NOVINKY Z EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Popis problematiky

Na zasedáních 2. a 16. února 2012 se Evropský parlament (EP) skrze usnesení vyslovil k mnohým aktuálním tématům SZBP a vnějších politik EU.

Sankční politika

EP se domnívá, že EU:

- v sankční politice uplatňuje dvojí metr (např. autokratické režimy typu Mubarakova Egypta od EU čerpaly podporu);
- se nedaří bránit diktátorům v proměně moci v bohatství investované v zemích EU (EP např. odhaduje, že aktiva rodiny nedávno zesnulého severokorejského diktátora Kim Čong-ila v evropských bankách dosahují 4 miliard amerických dolarů, aktiva rodiny bývalého egyptského autokratického vládce Husního Mubaraka investované v EU a USA dokonce mezi 50-70 miliardami dolarů);

Zpravodaj příslušné zprávy Graham Watson (ALDE) se vyjadřuje poměrně ostře: „Pokrytecký postoj EU k vůdcům autoritářských režimů musí skončit. Veřejně odsuzujeme jimi páchané porušování lidských práv, na druhou stranu je necháváme ukládat peníze v našich bankách a vlastnit majetek v rámci našich hranic...“.⁴⁸ Proto

⁴⁶ Europolitics 4360, 9. 2. 2012, New Syria sanctions to target central bank.

⁴⁷ Prohlášení vysoké představitelky Unie k dispozici [ZDE](#).

⁴⁸ Tisková zpráva EP, 2. 2. 2012, Stop harbouring dictators' assets, [ZDE](#).

EP formuluje řadu doporučení pro Radu, která se týkají přesnějšího vymezení definic a kritérií pro vedení sankčních politik a jejich vyšší účinnosti.⁴⁹

Íránský jaderný program

Dne 2. února 2012 se Evropský parlament přijal usnesení k Íránu, v němž se v obecné rovině staví za dvouúrovňovou politiku k íránskému jadernému programu (diplomatická jednání souběžně se sankcemi), konkrétně mezi jiným vyzývá k zavedení kompenzačního mechanismu pro důsledky uvalení ropného embarga na některé členské státy, zdůrazňuje roli Turecka⁵⁰ ve snahách o nalezení řešení a vyzývá Rusko k tomu, „aby přestalo poskytovat íránskému jadernému programu pomoc“.⁵¹

Politika EU vůči zemím BRICS

Podle EP se rostoucí potenciál zemí BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Afrika) projevuje v tom, že tyto země jsou aktivnější v zahraniční politice a jsou schopny svoji zahraniční politiku koordinovat (např. při hlasování v OSN o libyjské či syrské krizi), z čehož plyne také potřeba změny politiky EU: dosud byl kladen důraz především na ekonomickou spolupráci – vůči rostoucí zahraničněpolitické váze BRICS nemá EU daleko k „přstrosí politice“. Dnes by měly vnější snahy EU směřovat mimo jiné k tomu, aby vztahy vůči BRICS měly politický charakter⁵²; vnitřní snahy EU pak ke koordinaci politik vůči zemím BRICS (konkrétně v rámci Evropské služby pro vnější činnost vytvořit koordinační mechanismus pro politiky vůči těmto zemím).⁵³

Humanitární pomoc

EU řídí svoji humanitární pomoc skrze generální ředitelství Evropské komise ECHO. EP ve svém usnesení⁵⁴ kritizuje způsob tohoto řízení; kritika směřuje např. k nedostatku transparentnosti použití prostředků směřujících na místo určení ve spolupráci s OSN; v tomto směru považuje EP spolupráci s nevládními organizacemi za transparentnější.⁵⁵

Rusko

⁴⁹ Usnesení Evropského parlamentu o sankčních politikách k dispozici [ZDE](#), důvodová zpráva a další informace k dispozici [ZDE](#).

⁵⁰ Současná deklarovaná ochota íránského režimu k vyjednávání ve formátu 3+3 následovala po návštěvě tureckého ministra zahraničí v Teheránu.

⁵¹ Usnesení Evropského parlamentu k Íránu k dispozici [ZDE](#).

⁵² V důvodové zprávě se píše o „vytvoření společné platformy pro otázky zahraniční politiky, a to za předpokladu, že bude vytvořen nový systém globálního řízení.“

⁵³ Usnesení Evropského parlamentu k BRICS k dispozici [ZDE](#), důvodová zpráva a další informace [ZDE](#), tiskové prohlášení skupiny EPP (člen EPP Jacek Saryusz Wolski je autorem příslušné zprávy) [ZDE](#).

⁵⁴ Usnesení EP k humanitární pomoci k dispozici [ZDE](#), tisková zpráva EP k dispozici [ZDE](#).

⁵⁵ ECHO pracuje tak, že poskytuje prostředky partnerským organizacím (více než 200 nevládních a mezinárodních organizací i státních agentur), které poté zajišťují distribuci pomoci. Pro více informací viz vysvětlující prohlášení usnesení, která poskytuje stručné a přehledné uvedení do způsobu fungování ECHO, k dispozici [ZDE](#).

Již tradičně je usnesení k Rusku ostře kritické – obrací se jednak k parlamentním volbám ze 4. prosince 2011 (kde europoslanci odsuzují policejní zásahy proti demonstrantům a poukazují na nedostatečné prošetření námitek proti přestupkům, podvodům a chybám⁵⁶), jednak k prezidentským volbám naplánovaným na 4. března 2012 (kde europoslanci např. protestují proti vyloučení některých kandidátů v procesu registrace, vyzývají Rusko k vylepšení spolupráce s mezinárodními pozorovateli). EP také „důrazně a naléhavě“ vyzývá Rusko k připojení se k mezinárodnímu konsensu ohledně Sýrie a k tomu, aby přestalo Sýrii dodávat zbraně.⁵⁷

Egypt

Vývoj v Egyptě znepokojuje EP především s ohledem na porušování svobody sdružování (právní nátlak na tamní nevládní organizace ze strany úřadů), rozsáhlým násilnostem (nepokoje na nedávném fotbalovém utkání ve městě Port Said přinesly 74 mrtvých) a nejasným směrem celkového vývoje. EP zdůrazňuje roli demokratických voleb (parlamentní volby se již konaly, prezidentské by se měly konat v červnu a červenci 2012⁵⁸) a nutnost předání moci z rukou armády do rukou vlády vzešlé z voleb.⁵⁹

⁵⁶ Jedno usnesení k tomuto tématu s požadavkem na dílčí opakování voleb EP přijal již v prosinci 2011; ruský prezident Medveděv požadavek odmítl s tím, že europoslanci pro něho „nic neznamenají“. Viz Přehled SZBP prosinec 2011, Summit EU-Rusko, [ZDE](#).

⁵⁷ Předběžné znění usnesení k Rusku k dispozici [ZDE](#).

⁵⁸ Viz Přehled SZBP leden 2011, Egypt: parlamentní volby, [ZDE](#).

⁵⁹ Předběžné znění usnesení k Egyptu k dispozici [ZDE](#).